

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 734/2020 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om återvinning av gruvinfrastruktur exempelvis i Pyhäjärvi

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 734/2020 rd undertecknat av riksdagsledamot Raimo Piirainen /sd:

Vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att ändra gruvlagen så att även återvinning beaktas i den redan nu innan gruvdistriktet läggs ner,

vad ämnar regeringen göra för Pyhäjärvis framtid när gruvdriften har lagts ned,

vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att främja återvinningen av de sällsynta gruvinfrastrukturerna och

har regeringen för avsikt att utreda och inleda experiment med vilka de bästa metoderna särskilt i anslutning till återvinning samlas in tväradministrativt i syfte att fortsätta deras livscykel på annat håll än i gruvdriften och samtidigt få fram eventuella förutsättningar för affärsverksamhet, miljökonsekvenser samt sysselsättningseffekternas potential?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Gruvlagen förnyas i enlighet med noteringarna i regeringsprogrammet och med beaktande av utredningsman Pekka Vihervuos bedömning 2019 av hur lagstiftningen fungerar samt av ekonomikutskottets betänkande gällande medborgarinitiativet Gruvlag Nu som är under riksdagens behandling.

Den nuvarande gruvlagen utgår ifrån att efteranvändningen av gruvområdet efter att gruvdriften upphört ska granskas redan när det ansöks om gruvtillstånd. Möjligheterna till efteranvändning preciseras under tiden då gruvverksamhet bedrivs och när gruvverksamheten upphör stängs området och efterbehandlas i enlighet med myndigheternas bestämmelser. Då beaktas också eventuella begränsningar i gruvverksamheten med tanke på den senare användningen av området.

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 734/2020 rd

I gruvområdet bedrivs redan i nuläget även annan verksamhet än gruvbolagets. I huvudsak anknyter emellertid den här övriga verksamheten och verksamhetsutövarna till gruvverksamheten, det vill säga att det produceras tjänster som behövs i gruvdriften för gruvtillståndsinnehavaren.

I beredningsprocessen av reformen av gruvlagen har återvinningen av gruvområdet redan under gruvverksamheten analyserats och det har konstaterats vissa centrala frågor som ska avgöras då.

Gruvområdets ägande

Enligt gruvlagen är markområdet som innehavaren av gruvtillståndet med stöd av den upphävda gruvlagen har fått begränsad utnyttjanderätt begränsad enbart till gruvverksamhet och när verksamheten upphör övergår den fullständiga kontrollen av markområdet tillbaka till markägaren. I sådana fall förutsätter nyttjandet av området för annan verksamhet än gruvdrift särskilda arrangemang och separata avtal med markägaren.

Om gruvbolaget är gruvområdets markägare kan denna fråga avgöras med bolagets samtycke. Om nyttjandet av markområdet för gruvdrift har ordnats genom ett avtal om användning ska detta avtal också tillåta att marken utnyttjas för andra ändamål än för gruvdrift.

Den nuvarande gruvlagen och ett gruvtillstånd i enlighet med den ger inte rätt att utnyttja marken så nyttjandet av markområdena ordnas genom frivilliga köp eller andra arrangemang. När det gäller sådana områden ska annat nyttjande av marken överenskommas med markägaren. Om området har omfattats av gruvverksamhet med stöd av ett gruvområdesinlösningstillstånd som beviljats av statsrådet är det inte möjligt att nyttja området för annat bruk eftersom inlösningstillståndet enbart gäller gruvdrift.

Markanvändning av området

Planen med rättsverkningar över gruvområdet ska tillåta att området nyttjas, det innebär att planen ska tillåta även annan verksamhet än gruvverksamhet. Kommunen är nyckelaktören i planeringen av markanvändningen som medverkar till att frågan kan avgöras.

Gruvsäkerhet

Gruvtillståndsinnehavaren ansvarar för säkerheten i gruvan så verksamhetsutövaren ska ansvara för säkerheten på gruvområdet. Gruvsäkerheten och det entydiga ansvaret för den är en särskilt viktig fråga om den eventuella andra verksamheten bedrivs i ett stenbrottsområde, oberoende om det är fråga om dagbrott eller en underjordsgruva och tunnlar som frigjorts från gruvverksamheten. De underjordiska utrymmena förutsätter särskilt uppföljning för att säkerheten ska tryggas när berggrundens spänningstillstånd och ändringarna i dem kan ändras mycket snabbt och förändra säkerhetsläget och tryggandet av säkerheten i utrymmen som brutits ut i berget förutsätter särskilda kunskaper och särskild utrustning.

Säkerhet och åtgärder när gruvan läggs ner

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 734/2020 rd

I gruvlagen finns bestämmelser om åtgärderna vid stängning av en gruva och utgående från dessa bestämmelser bestäms den säkerhet som verksamhetsutövaren ställer i syfte att möjliggöra nedläggningsåtgärderna och uppföljningen efteråt vid eventuell medellöshet. Om dessa stängningsåtgärder inte kan vidtas på grund av orsaker som inte beror på verksamhetsutövaren, det vill säga om byggnader, konstruktioner och infrastruktur behövs för annat bruk, ska det avgöras vem som är den ansvariga aktören eller bär ansvaret för ordnande när det gäller att senare avlägsna dessa element. Ansvaret för efterbehandling ska alltså överföras på en annan part och på motsvarande sätt ska säkerheten som fastställts för dessa avslutningsåtgärder friställas gruvtillståndsinnehavaren i samband med att gruvområdet stängs. Övrig verksamhet får inte äventyra eller störa åtgärderna för stängning eller deras ändamålsenliga funktion och inte heller efterbehandlingen som utförs efter att gruvan stängts.

Dessa observationer tas i beaktande i beredning av regeringsproposition.

I Pyhäjärvi-fallet håller gruvverksamhet planenligt på att avslutas efter att ha varit i bruk i tiotals år och det har funnits rikligt med tid i området för förberedelserna på att gruvdriften upphör. Kommunens näringslivsstruktur och arbetsutbud ändrar alltså inte snabbt och överraskande. Kommunen och gruvbolaget har förberett sig på den här förändringen i flera år genom att fundera på livet efter gruvverksamheten och andra möjligheter att nyttja området. Nedläggningen av gruvan i Pyhäjärvi har utretts i samband med ett flertal regionutvecklingsprojekt sedan 2007.

På allmän nivå kan fastställas att det lagstadgade landskapsprogrammet som innehåller målen och åtgärderna för de närmaste åren och dess genomförandeplan utarbetas i samarbete med regionens myndigheter, läroanstalter och företag. Det vore också ändamålsenligt att även målen, åtgärderna och de delaktiga aktörerna i anslutning till återvinningen av gruvområdet togs upp i landskapsprogrammets ovan nämnda handlingar.

Återvinningen av gruvinfrastrukturerna ska alltid granskas från fall till fall eftersom den påverkas av många omständigheter. Viktigt är gruvområdets läge och frågan om det finns andra möjligheter att nyttja markområdet. Vanligtvis önskar man att gruvområdet ska återlämnas i ett så naturligt tillstånd som möjligt och för rekreationsbruk med beaktande av de begränsningar som den tidigare gruvdriften eventuellt orsakar. I den utsträckning som gruvan med tanke på läget är lämplig och det finns andra möjligheter att utnyttja den ska dessa givetvis beaktas i planen gällande stängning av området. Återvinningen kan begränsas av hälso- eller miljörisker i anslutning till gruvan.

Eventuell annan användning av gruvområdet, det vill säga återanvändningen, ska regleras, tillåtas och övervakas i enlighet med den nya verksamheten. Utgående från gruvdriften som bedrivs och på dess område är det inte möjligt att inleda närings- eller annan verksamhet enbart med stöd av gruvmyndighetens tillstånd. Gruvmyndigheten kan endast tillåta en sådan annan verksamhet om de tidigare nämnda omständigheterna i enlighet med gruvlagen har beaktats och den nya verksamheten med beaktande av de tidigare nämnda omständigheterna och om dessa avgörs kan samordnas. Med tanke på den nya verksamheten måste beaktas att den i första hand ska stöda sig på annat än gruvlagstiftningen och på annan övervakning än gruvmyndigheternas.

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 734/2020 rd

Erfarenheterna av att nyttoanvända gamla gruvområden varierar både i fråga om rekreation, som turistmål, kulturarenor liksom som industri- och forskningslokaler. Gamla underjordiska gruvor används också som lager för olika ändamål. När det gäller användningen och möjligheterna spelar gruvan geologiska och bergsmekaniska egenskaper som kan tillåta, försvåra eller förhindra olika användningssyften en viktig roll. Bland annat inom ramen för den europeiska verksamheten för finansiering av forskning har det ingått och ingår projekt i vilka återvinningen av gruvområden analyseras och erfarenheter delas. I dessa projekt deltar både forskare liksom också företrädare för områdena och bolagen.

Helsingfors 28.10.2020

Näringsminister Mika Lintilä